

UNIUNEA ECONOMICA SI **MONETARA**

Elevii Ciuciu Florin / Ciuciu Stelian
Clasa a VII-a A
Scoala cu cls. I-VIII, Nr. 13
Craiova

Prof.indrumator STOICA MIRELA

Gândirea promovare a unei Europe unite este veche și a fost exprimată prin diverse idei. În secolul trecut, marele scriitor francez Victor Hugo (1802-1885) vorbea de ziua în care toate națiunile continentului se vor uni într-o societate supremă și vor forma o frăție a Europei, fără a pierde caracteristicile remarcabile ale identității lor.

Europa a rămas însă profund divizată și afectată în mod deosebit de cele două războaie mondiale, care au izbucnit pe acest continent. După primul război mondial, ideile și preocupările pentru o Europă unită au fost frecvent evocate. Adunarea Societății Națiunilor a adoptat, de exemplu, la 17 septembrie 1930, o rezoluție care hotăra crearea comisiei de studiu pentru Uniunea Europeană. Inițiativa a aparținut ministrului de externe al Franței, Aristide Briant, care a fost și desemnat președinte al Comisiei. Obiectivul prevăzut era crearea unei organizații europene cu caracter politic și economic. Datorită crizei internaționale și evoluției evenimentelor pe continent, ideea creării Uniunii Europene a intrat în impas și apoi s-a renunțat la ea.

După cel de-al doilea război mondial o mare parte a economiei europene era distrusă. Chiar și în această situație ideile despre unitatea europeană au fost reluate. În 1946, Primul ministru de atunci al Marii Britanii, Winston Churchill a vorbit într-un discurs ținut la Zurich, în Elveția, despre necesitatea creării „statelor Unite ale Europei”.

În 1947 a fost lansat „Planul Marshall”, în scopul reconstrucției europene. Statele Unite ale Americii au oferit ajutorul lor pentru reconstrucție tuturor țărilor continentului, dar acest ajutor a fost acceptat, doar de țările care urmau să constituie Europa Occidentală.

La sfârșitul deceniului '40 a început să se contureze o nouă diviziune a Europei după criteriul politico-ideologic și sistemul economico social, respectiv Europa Occidentală și Europa de Est. Contradicțiile dintre ele s-au adâncit prin crearea celor două blocuri militare – NATO (1949) și Tratatul de la Varșovia (1955). A urmat o perioadă care a intrat în istorie sub denumirea de „război rece”, încheiată abia la începutul deceniului '90. Cele două părți ale Europei divizate – Vestul și Estul – au urmat și în domeniul economic cursuri diferite.

Pentru administrarea ajutorului primit din SUA prin „Planul Marshall”, aceste țări au creat în 1948 Organizația de Cooperare Economică Europeană. Aceasta a devenit mai târziu Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), care există și în prezent, având desigur alte obiective decât cele ale organizației înlocuite. În 1949 a luat ființă și Consiliul Europei. Ca model pentru începuturile cooperării economice a servit și Uniunea vamală a Beneluxului, formată din Belgia, Olanda și Luxemburg, care a intrat în vigoare în 1948.

Primele demersuri în scopul realizării unei noi unități europene aparțin lui Jean Monnet, pe atunci șef al Organizației Naționale a Planificării din Franța. El a propus ca producția de cărbune și oțel a Franței și Germaniei să fie administrată de un organism comun. Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a mers mai departe și a propus un plan, care i-a purtat ulterior și numele, „Planul schumann” pentru crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO). Italia și țările Beneluxului au sprijinit acest plan și în 1951 a fost semnat „Tratatul de la Paris” între Belgia, Franța, Republica federală Germania, Italia, Luxemburg și Olanda. CECO a luat ființă la 10 august 1952, iar Jean Monnet a devenit primul președinte al Înaltei autorități a Cărbunelui și Oțelului.

Cele șase țări membre ale CECO au făcut un pas important în direcția unei uniuni economice generale și a unei uniuni în domeniul utilizării pașnice a energiei nucleare în 1956, când au căzut de acord asupra unui raport în acest sens prezentat de Paul Spaak, om politic belgian un adept frecvent al unității europene. Această înțelegere a dus la semnarea Tratatului

de la Roma, la data de 25 martie 1957, de către cele șase țări, care a pus bazele Comunității Economice Europene (CEE) și ale Comunității Europene ale Energiei Atomice (EURATOM).

Potrivit tratatului de la Roma (1957) și a dispozițiilor adoptate ulterior de către instituțiile sale, Uniunea Europeană urma să se realizeze treptat, pe etape, mai întâi sub forma unei uniuni vamale și apoi a unei uniuni economice și monetare, implicând, în prima etapă, asigurarea liberei circulații a mărfurilor, iar în a doua etapă libera circulație a capitalurilor, serviciilor, forței de muncă și adoptarea monedei unice în teritoriul comunității. Într-o etapă viitoare se prevedea și realizarea uniunii politice a țărilor membre.

În concepția Tratatului de la Roma, uniunea economică și monetară implică pe lângă unificarea politicilor economice generale și sociale ale țărilor membre și o convertibilitate reciprocă totală și ireversibilă a monedelor țărilor membre și apoi punerea în circulație a unei monede unice. Prevederile referitoare la uniunea economică și monetară aveau un caracter general, sarcina concretizării lor revenind organelor comunitare create ulterior. Se aprecia că Uniunea vamală este o realizare prea fragilă, singură nefiind în măsură să susțină edificarea pieței unice și a altor obiective cuprinse în tratat, fapt ce impunea ca uniunea economică să treacă printr-o uniune monetară.

Astfel s-au născut cele trei Comunități Europene. La început, CECO, pe de o parte, CEE și EURATOM, pe de altă parte, aveau instituții proprii. În 1967, ele s-au unit funcționând sub denumirea de Comunitățile Europene, sau Comunitatea Europeană, cu instituții comune, unice. În mod curent, s-a folosit denumirea de Comunitate Economică Europeană (CEE) și adesea „cei 6”.

Dacă până în 1970 nu s-au întreprins măsuri pe linia realizării uniunii monetare, deteriorarea situației monetare pe plan internațional, precum și măsurile luate de SUA pe linia întăririi dolarului american pe piața internațională, au relansat discuțiile țărilor comunitare pentru integrarea monetară în cadrul comunității prin stabilirea unei identități monetare proprii în raport cu dolarul. În acest sens, Acordul de la Washington-Smithsonian Agreement – din 1971, restabilește o oarecare ordine în relațiile monetare dintre dolar și monedele europene, fixând noi raporturi privind ratele de schimb, sub formă de parități. S-a convenit ca monedele țărilor din Comunitatea Europeană să oscileze în jurul unei marje de 2,25% peste și sub paritatea dolarului, față de 9% cât era în acel moment.

Deteriorarea continuă a situației economice și sociale din țările Uniunii Europene, tulburările monetare produse pe piețele de schimb, au diminuat, pentru un timp, interesul realizării Uniunii Monetare. Deci, Planul Werner (1970) {care prevedea realizarea într-o perioadă de 10 ani, în două etape, a unei uniuni economice și monetare având ca obiective: asigurarea convertibilității depline a monedelor țărilor membre, eliminarea marjelor de fluctuație a cursurilor valutare și introducerea unei monede unice} n-a putut fi aplicat, singurele realizări mai importante fiind crearea la 24 aprilie 1972 a dispozitivului „șarpelui monetar” și înființarea în aprilie 1973 a *Fondului European de Cooperare Monetară* (FECOM) care să se ocupe de finanțarea europeană

În următoarele două decenii, CEE se extinde prin aderarea în ianuarie 1973 a Danemarcei, Irlandei și Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Se constituie astfel „cei 9”. În ianuarie 1981 aderă Grecia, iar în ianuarie 1986 Spania și Portugalia. CEE devine „cei 12”.

Reuniunea la nivel înalt a Uniunii Europene, din 10 decembrie 1991, care a avut loc la Maastricht (Olanda), a decis cea mai importantă reformă din istoria Uniunii. La această reuniune, șefii de stat și de guvern ai țărilor membre ale UE au căzut de acord asupra proiectului de tratat cu privire la Uniunea Economică și Monetară și introducerea monedei unice – EURO.

În 1993, țările membre ale CEE au considerat că sunt pregătite condițiile pentru efectuarea pasului hotărâtor al integrării. Ele au semnat un nou tratat – Tratatul de la

Maastricht (Olanda) – care a intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993. Tratatul a modificat și extins tratatul pe baza căruia s-a stabilit Comunitatea Economică Europeană (CEE). Tratatul a prevăzut și schimbarea denumirii din Comunitatea Economică Europeană în Uniunea Europeană (UE). Tratatul de la Maastricht este un fel de constituție pentru UE.

Prin Tratatul asupra Uniunii Europene cetățenii statelor membre devin în mod liber cetățeni ai Uniunii, cu următoarele drepturi: să se deplaseze și să-și stabilească domiciliul în mod liber pe teritoriul statelor membre; să voteze și să candideze la alegerile municipale și europene care se desfășoară în statul în care își are fiecare domiciliul, să fie protejat de autoritățile diplomatice și consulare ale oricărui stat membru; să se adreseze parlamentului și avocatului poporului.

În ianuarie 1995 aderă încă trei țări – Austria, Finlanda și Suedia – constituindu-se „cei 15”, actuala componentă a Uniunii Europene.

Așa cum arătat deja, bazele juridice ale CEE au fost puse de Tratatul de la Roma din 1957. Procesul integrării a progresat și prevederile acestui tratat nu mai răspundeau corespunzător evoluțiilor lui. De aceea țările membre au semnat un nou document juridic – Actul Unic European - care a intrat în vigoare la 1 iulie 1987. Actul a stabilit realizarea pieței unice până la 31 decembrie 1992, prevăzând libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalului și persoanelor pe tot cuprinsul Comunității.

Principiile Uniunii Economice și Monetare.

Acțiunea statelor membre și a Comunității cuprinde instaurarea unei politici economice fondată pe îngustarea coordonării politicilor economice ale statelor membre, pe piața internă și pe definirea de obiective comune, în respectarea principiului unei economii de piață deschisă și în liberă concurență.

Aceste acțiuni includ și fixarea irevocabilă a taxelor de schimb conducând la instaurarea unei monede unice ECU, ca și definirea și conducerea unei politici monetare și de schimb unice al cărei obiectiv principal este de a asigura stabilitatea prețurilor și de a susține politicile generale în comunitate.

Această acțiune a statelor membre și a CE implică respectarea principiilor directoare următoare: prețuri stabile; finanțele publice și condițiile monetare sănătoase, balanța de plăți stabilă.

Etapile uniunii Economice și Monetare.

Privită în timp, integrarea economică în cadrul Uniunii europene poate fi stabilită ca un proces istoric desfășurat în perioada 1958-2000. Tratatul de la Roma semnat în 1957 și intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958, a dus la înființarea Comunității Economice Europene (CEE), devenit Uniunea Economică și Monetară.

UEM va fi realizată în trei etape, conform Tratatului de la Maastricht și anume: prima etapă la 1 iulie 1990 în coincidență cu libertatea de circulație a capitalurilor în marele spațiu european, a doua etapă a început, de asemenea, la 1 ianuarie 1997, iar a treia etapă va începe cel mai devreme la 1 ianuarie 1997 și cel mai târziu la 1 ianuarie 1999.

A. Procesul integrării economice europene de peste 40 ani a parcurs trei faze fundamentale: uniunea vamală, uniunea economică și uniunea monetară.

1. Uniunea vamală. Constituirea CEE a avut ca obiectiv inițial crearea unei uniuni vamale între țările membre. Conținutul esențial al acestuia a fost: liberalizarea schimburilor comerciale prin desființarea taxelor vamale între țările membre și instituirea unui tarif vamal comun față de țările terțe, adică cele care nu erau membre ale comunității. Această fază, cea a uniunii vamale, s-a încheiat la 1 iulie 1968.

2. Uniunea economică. Este faza următoare a integrării, superioară primei, incluzând realizările acesteia la care s-a adăugat introducerea celor „patru libertăți”: libertatea de

mișcare a bunurilor; libertatea de mișcare a capitalurilor; libertatea de mișcare a serviciilor; libertatea de mișcare a persoanelor.

Prin realizarea celor „patru libertăți” s-a constituit piața unică europeană, care a început să funcționeze la 1 ianuarie 1993.

Formarea Uniunii Economice, a pieței unice europene, este un proces în care drepturile și libertățile economice sunt indisolubil legate de drepturile sociale. În decembrie 1989, țările membre au adoptat o cartă socială europeană, care include 12 drepturi fundamentale sociale:

- dreptul de a exercita orice profesie într-una din țările Comunității, la alegerea sa; dreptul de remunerare echitabilă;

- dreptul la ameliorarea condițiilor de viață și de muncă; dreptul la protecție socială asigurată prin sistemul în vigoare în țara primitoare;

- dreptul la libertatea de asociere și la negociere colectivă; dreptul la formarea profesională; dreptul la egalitate de tratament între bărbați și femei; dreptul la informație, la consultare și participare a salariaților;

- dreptul la protecția sănătății și securitatea locului de muncă; dreptul la protecția copiilor și adolescenților;

- garantarea unui venit minim pentru persoanele în vârstă, dreptul la integrare profesională și socială pentru persoanele handicapate.

Piața unică europeană s-a extins prin crearea spațiului economic european (SEE) printr-un acord semnat în mai 1992 între CEE și Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS), care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994. Statele membre trebuie să evite deficitele excesive ale finanțelor publice, iar finanțarea monetară a acestora este interzisă.

3.Uniunea Monetară. Cea de-a treia fază a formării Uniunii Europene, conform Tratatului de la Maastricht, este constituirea uniunii monetare. Concepția privind crearea Uniunii Monetare Europene în trepte urmărește ca până la finele secolului să apară pe piața euro - bancnotele și euro - monedele, ceea ce s-a și întâmplat.

Procesul formării uniunii monetare nu trebuie înțeles ca începând doar după înfăptuirea celei de-a doua faze – uniunea economică; acesta a apărut mult mai devreme, de aceea se vorbește de trei etape ale constituirii uniunii monetare:

3.1. Introducerea SME care s-a făcut în 1979 prin:

- a. stabilirea unui mecanism al ratei de schimb a valurilor țărilor membre, care nu permitea o fluctuație mai mare de $\pm 2,25\%$;

- b. introducerea unității monetare europene (ECU – European Currency Unit), ca monedă de cont, ECU se formează ca un coș al valurilor țărilor membre, cu ponderi diferite ale acestora în funcție de forța economică a statelor membre, pe baza unor criterii convenite între părți.

În anii 1992-1993 au apărut unele tulburări monetare, provocate de dificultățile unor monede – francul francez, lira sterlină, peseta, escuador – ceea ce a determinat modificarea în vara anului 1993 a marjei fluctuației a monedelor în cadrul SME de la $\pm 2,25\%$ la $\pm 15\%$, cu excepția mărcii germane și guldenului olandez, pentru care s-au menținut vechile limite. O adevărată furtună monetară a fost provocată prin ieșirea lirei sterline și lirei italiene din SME în 1992 și care au fost lăsate să fluctueze liber. Lira italiană a revenit în SME în decembrie 1996.

3.2. În ființarea Institutului Monetar European (IME), care a început să funcționeze de la 1 ianuarie 1994. Dacă prima etapă a reprezentat începuturile uniunii monetare europene, această etapă înseamnă consolidarea ei.

Obiectivele IME sunt: întărirea cooperării între băncile centrale europene naționale; o mai bună coordonare a politicilor monetare ale membrilor UE în vederea stabilității prețurilor; supravegherea funcționării SME; facilitarea utilizării ECU; pregătirea condițiilor

pentru trecerea la faza a treia prin crearea instrumentelor și procedurilor necesare aplicării politicii monetare unice.

3.3. În etapa finală se va crea Banca Centrală Europeană (BCE), care va înlocui IME. BCE va emite o monedă unică. S-a convenit ca moneda unică să se numească EURO, fiind folosită de la 1 ianuarie 1999.

Prin înființarea BCE se va ajunge la o singură politică monetară, vor fi blocate ratele de schimb se va introduce moneda unică cu circulație mai întâi între băncile centrale și comerciale, pentru ca apoi, după unele aprecieri, să circule pe piață ca bacnote și monede în 2002.

După formarea BCE, băncile centrale ale statelor membre vor continua să existe și împreună cu BCE vor constitui Sistemul European al Băncilor Centrale (SEBC). Pentru judecarea gradului de convergență economică atins de statele membre și reținute pentru a decide trecerea la cea de-a treia etapă trebuie să îndeplinească cele 5 criterii de convergență prevăzute în Tratatul de la Maastricht (menționate în capitolul anterior). În plan economic convergența politicilor economice naționale spre obiectivele fixate în comun va fi mai puternică decât în cursul celei de-a doua etape și urmărirea multilaterală a evoluțiilor economice a statelor membre va putea, dacă este cazul, să aplice sancțiuni pentru statele care, ducând o „proastă politică” ar risca să pună în pericol stabilitatea monedei unice.

Uniunea Europeană este rezultatul eforturilor depuse începând din anii 1950 de către promotorii Europei Comunitare. Ea reprezintă cea mai avansată organizație de integrare multilaterală, având posibilitatea de acțiune atât în domeniul economic, social și politic, cât și în domeniul drepturilor omului și al relațiilor externe ale celor 15 state membre.

Tratatul de la Paris din 1951 a întemeiat Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO), iar tratatul de la Roma din 1957 Comunitatea Economică Europeană (CEE) și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEa), constituind împreună Comunitățile Europene. Tratatul de la Roma a fost modificat în 1986, prin semnarea Acordului Unic European, și în 1991, prin semnarea Tratatului asupra Uniunii, adoptat la Maastricht.

Toate aceste acte din 1951, 1957, 1986 și 1991 constituie baza constituțională a ceea ce numim, în prezent, Uniunea Europeană (UE), stabilind între statele membre legături juridice care merg dincolo de relațiile contractuale între statele suverane.